

CEDMO Trends SK - 4. vlna

Očami Ipsosu:

Vnímanie dezinformačných naratívov na Slovensku

Espresso

OBSAH ZPRÁVY

1 Základné parametre

1.1 Špecifikácia výskumu

2 Aktuálne trendy

3 Vnímanie vystavenia dezinformáciám

4 Vnímanie dezinformačných naratívov

5 Aktuálne spoločenské problémy

1 Základné parametre

Názov výskumu: CEDMO Trends

Termín hlavného zberu dát: 1. vlna: 31. 8. – 8. 9. 2023, 2. vlna: 22. 9. – 1. 10. 2023, 3. vlna: 13. 10. – 25. 10. 2023, 4. vlna: 10. 11. – 23. 11. 2023

Cieľová skupina: reprezentatívna populácia 16+

Spôsob výberu respondentov a respondentiek: kvótny výber

Nastavenie kvót: podľa Štatistického úradu SR

Sledované kvóty: pohlavie, vek, vzdelanie kraj, veľkosť miesta bydliska, používanie internetu

Metóda zberu: dopytovanie metódou CASI pomocou online panelu Populacia.sk a F2F dopytovania

Celková vzorka: 1. vlna: n = 2370, 2. vlna: n = 2106, 3. vlna: n = 2117, 4. vlna: n=1956

1.1 Špecifikácia výskumu

Cieľom dlhodobého výskumu realizovaného na Slovensku je sledovať postoje a názory populácie k rôznym spoločenským témam, zameraných predovšetkým na dezinformácie a hoaxy, informačné poruchy, či hodnotenie demokracie na Slovensku. Dlhodobý výskum sa zameriava aj na mapovanie vývoja týchto trendov.

Zadávatel'om výskumu medzinárodné multidisciplinárne výskumné pracovisko CEDMO (Central European Digital Media Observatory), ktoré vedie Karlova univerzita (ČR) a dodávatel'om je spoločnosť IPSOS. Vedúci výskumného tímu za CEDMO je Václav Moravec, za výskumný tím IPSOS sa na projekte podieľajú Michal Kormaňák a Paula Ivanková.

Dotazník k výskumu bol navrhnutý zadávatel'om a konzultovaný s dodávatel'om, pričom jeho konečná verzia bola pripravená v spolupráci s dodávatel'om.

Zber dát prebiehal elektronicky v kombinácii s osobným dopytovaním. Výber respondentov a respondentiek zabezpečila spoločnosť IPSOS prostredníctvom online panelu. Respondenti a respondentky boli regrutovaní/é na základe kvótneho predpisu schváleného zadávatel'om.

Publikácia vznikla s podporou

2 Aktuálne trendy

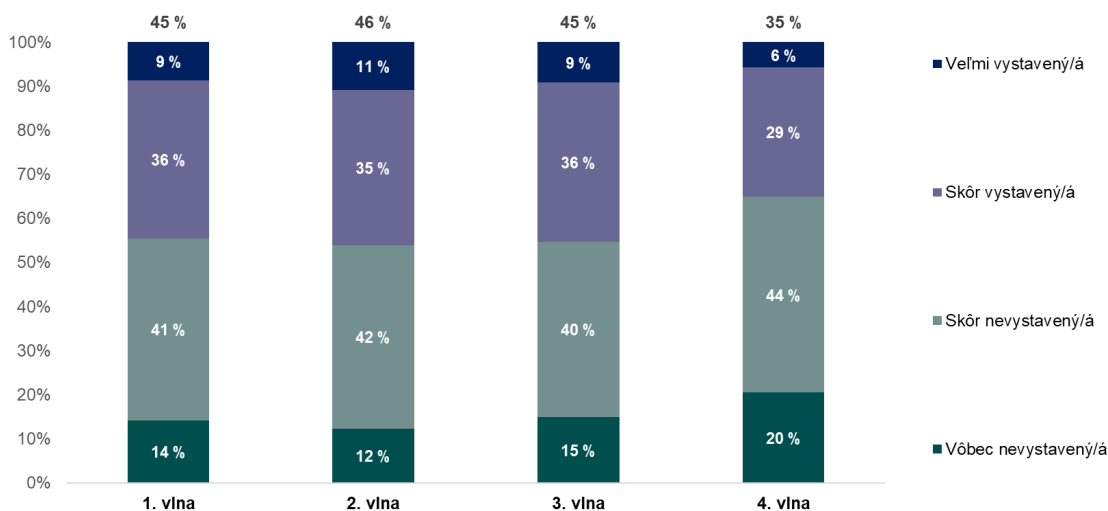
- V novembrovej vlne prvýkrát od začiatku merania začalo klesať vnímané vystavenie dezinformáciami.
- Zníženie frekvencie šírenia nepravdivých informácií je možné pozorovať naprieč všetkými sledovanými kanálmi. Najčastejšie sa k populácii nepravdivé informácie stále dostávajú prostredníctvom diskusií a statusov na sociálnych sieťach a diskusií pod článkami na webových portáloch.
- V 4. vlne sa významne znížil podiel ľudí, ktorí šírenie dezinformácií považujú za vážny problém.
- Kontinuálne takisto klesá podiel tých, ktorí/é šírenie dezinformácií považujú za ohrozenie bezpečnosti Slovenska.
- V prípade obmedzenia dezinformačných médií štátom ostávajú názory populácie stabilné. Viac ako dve tretiny si stále myslia, že je správne, aby štát obmedzil činnosti médií, ktoré dezinformácie šíria.
- V novembrovej vlne (4. vlna) medzi populáciou stále najviac rezonovala správa o smrti bývalého prezidenta Milana Lučanského. Zaznamenali ju takmer dve tretiny opýtaných.
- Po významnom náraste v 3. vlne sa spokojnosť s fungovaním demokracie aj v 4. vlne udržala v stabilných hodnotách.
- Od 1. vlny vzrástol podiel ľudí, ktorí za najväčšie problémy Slovenska považujú deficit štátneho rozpočtu.
- Spomedzi diskriminovaných skupín na Slovensku, za najviac diskriminované Slovenky a Slováci považujú ľudí z LGBTI komunity.

3 Vnímané vystavenie dezinformáciám

V 4. vlne boli zaznamenané viaceré zmeny, ktoré narušili stabilitu posledných troch vln. V porovnaní s predchádzajúcimi vlnami ľudia menej často deklarovali, že boli

vystavení šíreným dezinformáciám. Podiel tejto skupiny ľudí v aktuálnej vlne výrazne poklesol zo 45 % na 35 %. Šírenie dezinformácií je stále frekventované najmä na sociálnych sieťach. V uplynulom mesiaci ich aspoň raz denne zaznamenala až takmer pätina populácie (18 %).

Graf 1 - VYSTAVENIE ĽUDÍ ZÁMERNE ŠÍRENÝM DEZINFORMÁCIÁM V MÉDIÁCH

Báza: 1. vlna n = 2370, 2. vlna n = 2106, 3. vlna n = 2117, 4. vlna n = 1956.

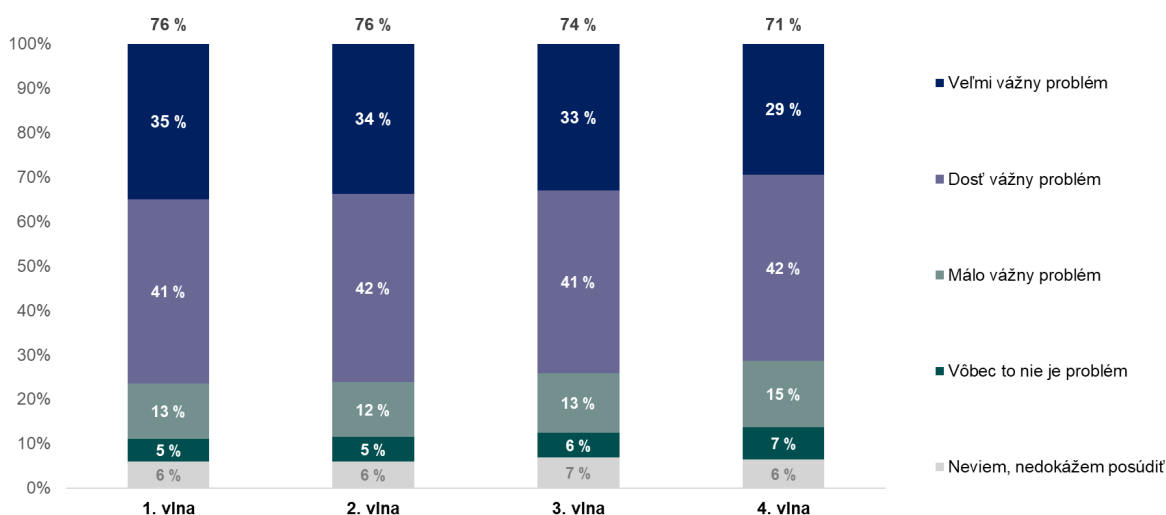
Signifikantný nárast/pokles v porovnaní s predchádzajúcou vlnou

Pozn.: T2B = súčet odpovedí „Veľmi vystavený/á“ a „Skôr vystavený/á“

Otázka: IP02. Do akej miery ste podľa vášho názoru boli vystavený/á účelovo šíreným nepravdivým alebo manipulatívnym informáciám (niekedy označovaným aj ako "dezinformácie") v médiách v uplynulom mesiaci?

Zmeny nálad sa prejavili aj v oblasti vnímania dezinformácií ako problému. Prevažná časť populácie stále vníma šírenie nepravdivých a manipulatívnych správ ako vážny problém, avšak už druhú vlnu po sebe mierne rastie podpora u tých, ktorí é dezinformácie za problém nepovažujú (17 % v 1. vlně vs. 22 % v 4. vlně, pričom v skupine ľudí, ktorí v posledných parlamentných voľbách odovzdali hlas niektorej z vládnych strán sa pohybuje na úrovni 26 % až 41 %).

Graf 2 - ŠÍRENIE DEZINFORMÁCIÍ NA INTERNETE AKO PROBLÉM

Báza: 1. vlna n = 2370, 2. vlna n = 2106, 3. vlna n = 2117, 4. vlna n = 1956.

Signifikantný nárast/pokles v porovnaní s predchádzajúcou vlnou

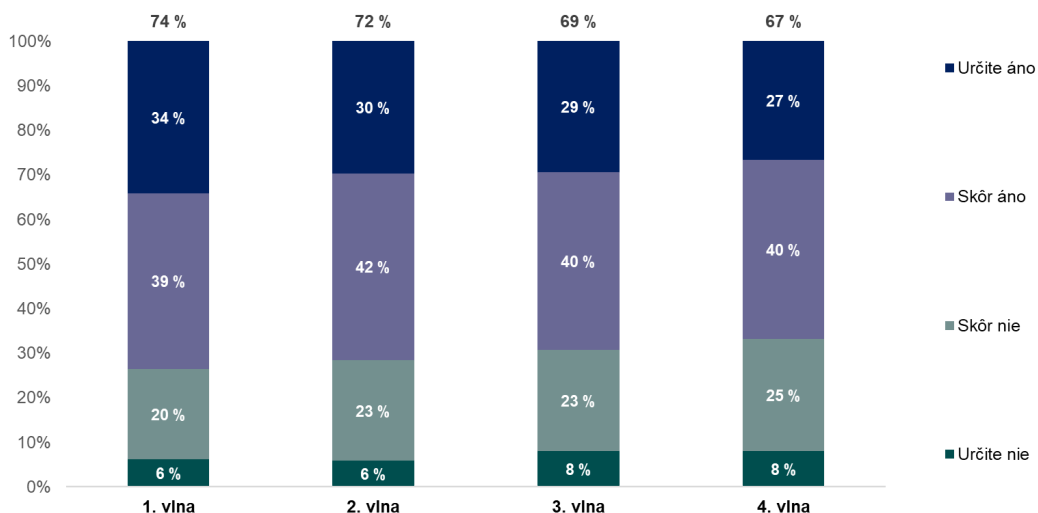
Pozn.: T2B = súčet odpovedí „Veľmi zavážený problém“ a „Dosť závažný problém“

Otázka: IP04. Akým vážnym problémom je podľa Vás šírenie nepravdivých a manipulatívnych informácií (niekedy označovaných aj ako "dezinformácie") na internete?

V časovom horizonte bol zaznamenaný aj pokles súhlasu s tým, že šírenie dezinformácií ohrozuje bezpečnosť Slovenska (74 % v 1. vlně vs. 67 % v 4. vlně). Dezinformácie ako bezpečnostnú hrozbu

výrazne menej často vnímajú ľudia, ktorí v posledných parlamentných voľbách volili strany SMER, SNS, či Republiku.

Graf 3 – ŠÍRENIE DEZINFORMÁCIÍ A BEZPEČNOSŤ SLOVENSKA

Báza: 1. vlna n = 2370, 2. vlna n = 2106, 3. vlna n = 2117, 4. vlna n = 1956.

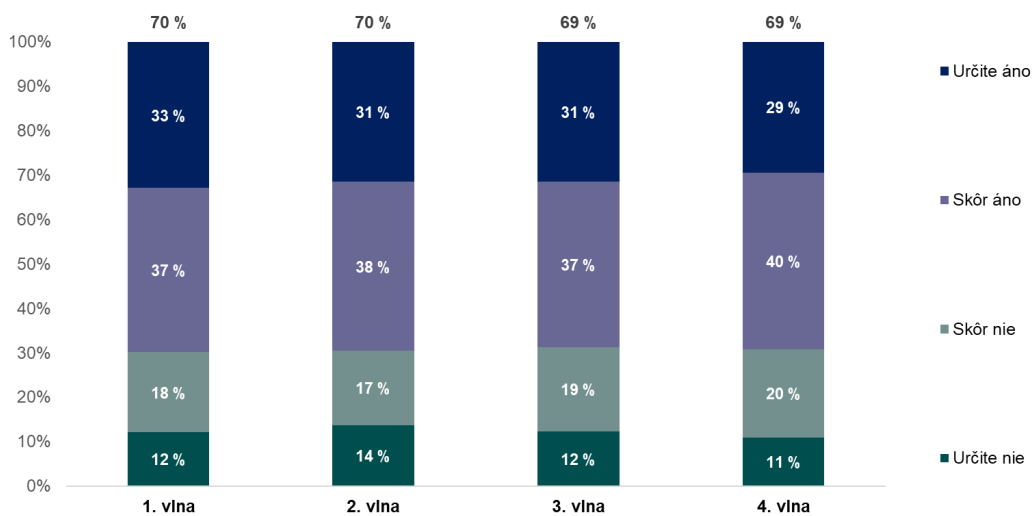
Signifikantný nárast/pokles v porovnaní s predchádzajúcou vlnou

Pozn.: T2B = súčet odpovedí „Určite áno“ a „Skôr áno“

Otázka: IP05. Myslite si, že šírenie nepravdivých a manipulatívnych informácií (niekedy označovaných aj ako "dezinformácie") ohrozuje bezpečnosť Slovenskej republiky?

Celkový súhlas s obmedzením médií, ktoré šíria dezinformácie sa oproti minulým vlnám výrazne nezmenil. Ukazuje sa však, že ľudia sa od hraničných odpovedí „Určite áno“ a „Určite nie“ posúvajú viac k stredovým možnostiam. Viac ako dve tretiny (69 %) opýtaných však považujú za správne, aby štát obmedzil média, ktoré šíria dezinformácie. K možnosti „Určite nie“ sa častejšie prikláňali voliči a voličky koalíčných strán SMER, SNS, ale aj mimoparlamentnej Republiky.

Graf 4 - OBMEDZENIE DEZINFORMAČNÝCH MÉDIÍ ŠTÁTOM

Báza: 1. vlna n = 2370, 2. vlna n = 2106, 3. vlna n = 2117, 4. vlna n = 1956

Pozn.: T2B = súčet odpovedí „Určite áno“ a „Skôr áno“

Otázka: IP06. Je podľa Vás správne, keď štát obmedzí alebo znemožní pôsobenie médií, ktoré šíria nepravdivé alebo manipulatívne informácie (niekedy označované aj ako "dezinformácie")?

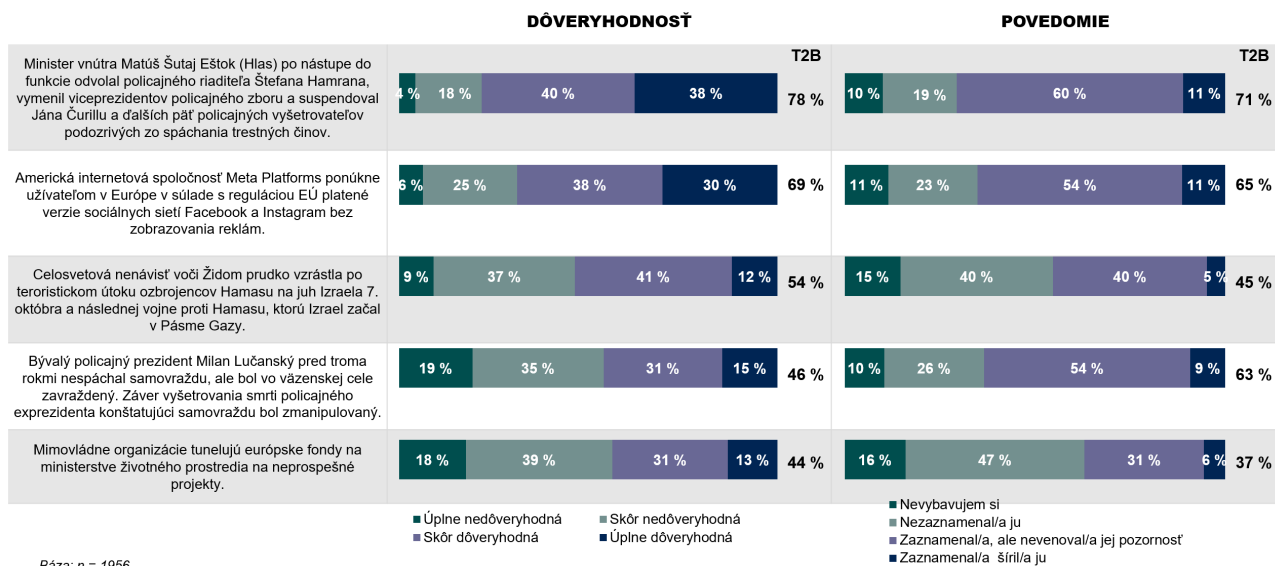
Zmeny v názoroch populácie prichádzajú v období, keď predseda vlády Robert Fico označil viaceré mainstreamové médiá (Denník N, SME, Aktuality, TV Markíza) za nepriateľské, zakázal im vstup na Úrad vlády a odmietol akúkoľvek najbližšiu komunikáciu s týmito médiami.

4 Vnímanie dezinformačných naratívov

V aktuálnej vlne patrili medzi najčastejšie zachytené a naj dôveryhodnejšie pravdivé správy. Najviac ľudí zachytilo informáciou o „čistkách“ ministra vnútra Matúša Šutaja Eštoka po nástupe do funkcie, až 78 % opýtaných považuje túto informáciu za dôveryhodnú. Takmer dve tretiny respondentov a respondentiek (63 %) majú povedomie aj o správe súvisiacej so smrťou bývalého policajného prezidenta Milana Lučanského. Takmer polovica opýtaných sa prikláňa k názoru (46 %), že M. Lučanský nespáchal samovraždu a vyšetrovanie bolo zmanipulované.

Necelá pätina (19 %) ľudí tiež verí, že WHO vydala nariadenie, podľa ktorého sa majú deti do štyroch rokov učiť sexuálnu výchovu a rozvíjať záujem o svoje telo a telá ostatných. Túto správu zachytilo 16 % populácie. Pomerne vysoký zásah mali v uplynulom období aj správy o spoplatnení sociálnych sietí Facebook a Instagram.

GRAFY 5, 6 - DEZINFORMAČNÉ NARATÍVY– 4. VLNA I., II

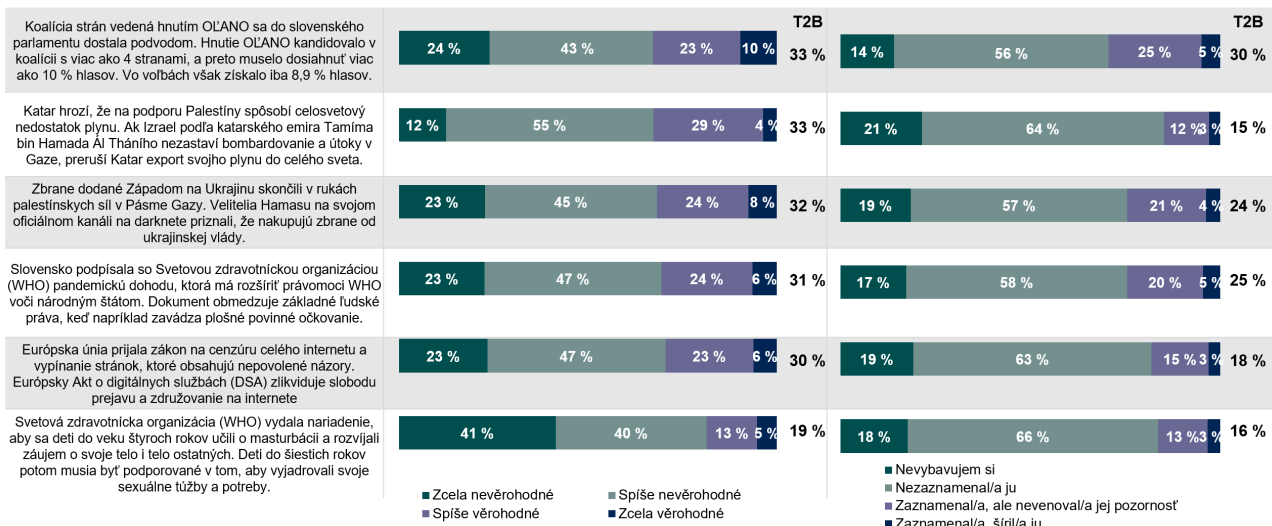

Báza: n = 1956

Pozn.: T2B = súčet odpovedí „Úplne dôveryhodná“ a „Skôr dôveryhodná“ alebo „Zaznamenal/a som ju a ďalej som ju šíril/a“ a „Zaznamenal/a som ju a ďalej som jej nevenoval/a pozornosť“
 Otázka: DEZ02. Do akej miery považujete nasledujúce správy za nedôveryhodné, alebo naopak dôveryhodné? DEZ01. Prosím uveďte, do akej miery ste zaznamenali, alebo nezaznamenali nasledujúce správy.

DÔVERYHODNOSŤ

POVEDOMIE

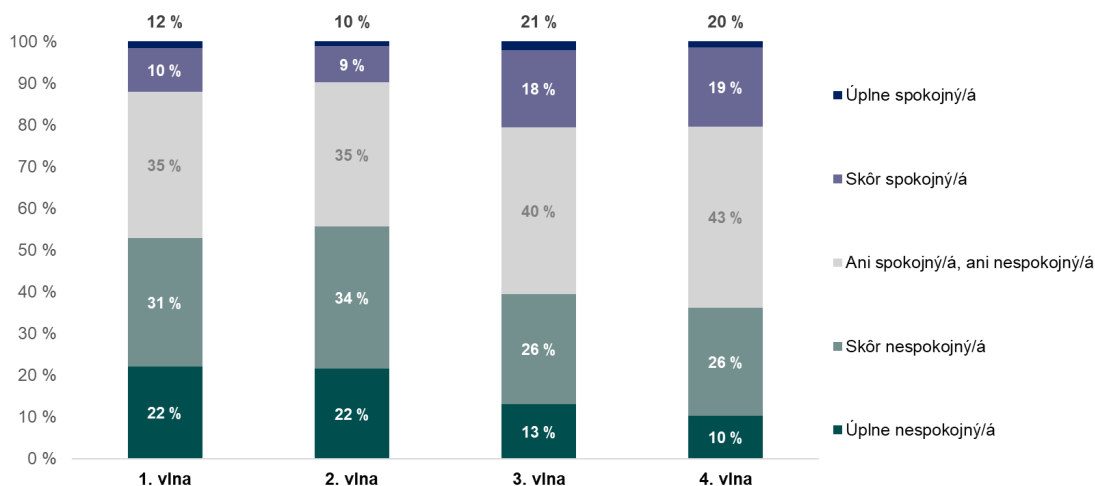
Báza: n = 1956

Pozn.: T2B = súčet odpovedí „Úplne dôveryhodná“ a „Skôr dôveryhodná“ alebo „Zaznamenal/a som ju a ďalej som ju šíril/a“ a „Zaznamenal/a som ju a ďalej som jej nevenoval/a pozornosť“
 Otázka: DEZ02. Do akej miery považujete nasledujúce správy za nedôveryhodné, alebo naopak dôveryhodné? DEZ01. Prosím uveďte, do akej miery ste zaznamenali, alebo nezaznamenali nasledujúce správy.

5 Aktuálne spoločenské problémy

S fungovaním demokracie na Slovensku je spokojných 20 % populácie. Úplnú spokojnosť vyjadrilo len 1 % opýtaných. Viac ako tretina je naopak nespokojná (36 %). Najviac ľudí (43 %) však vyjadrilo neutrálny postoj (ani spokojnosť, ani nespokojnosť). Nárast spokojnosti v 3. vlne môže súvisieť aj so zvýšenou spokojnosťou voličov a voličiek strán SMER a HLAS po septembrových parlamentných voľbách. Vyššiu mieru spokojnosti vyjadrili muži a ľudia s nižším vzdelaním.

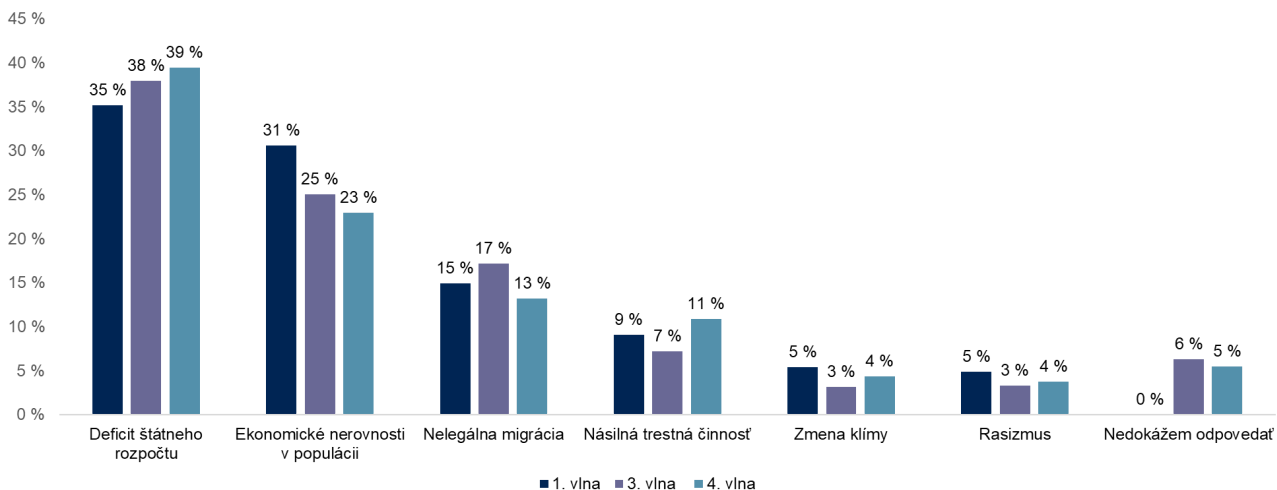
Graf 7 – SPOKOJNOSŤ S DEMOKRACIOU

Pozn.: T2B = súčet odpovedí „Veľmi spokojný/á“ a „Skôr spokojný/á“
 Báza: 1. vlna n = 2370, 2. vlna n = 2106, 3. vlna n = 2117, 4. vlna = 1956
 Otázka: DEM01. Ako ste spokojný/á s fungovaním demokracie v Slovenskej republike?

Spomedzi sledovaných oblastí najviac ľudí označilo za najväčší problém Slovenska deficit štátneho rozpočtu, obavy ľudí o štátny rozpočet v posledných troch vlnách narastali. Ako druhý najväčší problém sú stále vnímané ekonomické nerovnosti, avšak s nástupom novej vlády v októbri začali naberať klesajúcu tendenciu. Zatiaľ čo nelegálna migrácia opäť v 4. vlnе výrazne poklesla, dôležitosť násilnej trestnej činnosti a zmeny klímy naopak stúpa.

Graf 8 - NAJVÄČŠIE PROBLÉMY NA SLOVENSKU

Pozn.: Signifikančný nárast/pokles v porovnaní s predchádzajúcou vlnou
 Báza: 1. vlna n = 2370, 3. vlna n = 2117, 4. vlna n = 1956
 Otázka: PROBSR02. Ktorý z nasledujúcich problémov je podľa Vás v Slovenskej republike NAJVÄČŠÍ?